

conception of the object may be quite rational but it starts from the moment of defining the differences of the object from the others and expands as description of specific logic of its being. The idea of difference is forming as initial condition of interaction and knowledge, it works in the contact with the specific object, it determines the targets of knowledge and it has, no doubt, value significance .

Within the limits of traditional philosophy reductionism and antireductionism are different methodological procedures. From the point of view of socially-historical they represent different types social knowledge and different stages of evolution of a society. It is possible to tell, they carry out different paradigmatic functions in different types of social-humanitarian knowledge. It is enough to notice, that reductionism was defining in becoming social sciences in the middle of the nineteenth century. Antireductionism has predetermined division of social sciences and humanitarian knowledge into a boundary of the nineteenth and twentieth centuries. Constructivist trend of social knowledge in the second half twentieth centuries deduces on leading positions methodology of antireductionism Accordingly, division of social and humanitarian knowledge loses former sense [9].

Decomposition of socially-humanitarian disciplines interferes with understanding of the general tendencies of knowledge of a society[10]. One of methods of overcoming of this situation is the historical-methodological approach. But it is business of special researches [11]. [12].

Bibliography and References

1.Hellman,G. and Thomson F. Physicalism: Ontology, Determination and Reduction// Journal of Philosophy, 1975,v.72, #17,pp. 551-564

2.Urry J. Thomas Kuhn as Sociologist of Knowledge// The British Journal of Sociology.1973, v.24,#4, p.4

3.Ritzer G. Toward an Integrated Sociological Paradigm. Boston, 1980

4.Kemerov V.E. The Problem of Paradigm of Modern Social Knowledge (Methodological aspect)// Vestnik LGU. Sanct Petersburg, 2014, #1,v.1 (in russian)

5.Todd Jones. Reductionism and Antireductionism: Rights and Wrong// Methaphilosophy, 2004,#35 (5),pp.614-647

6.Giddens, Anthony. Central problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis. London: Macmillan, 1979

7.Giddens Anthony. The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration. Cambridge. 1984

8. Manzo Gianluca. Macrosociology-Microsociology, CNRS and University Paris-Sorbonne, Paris, 2015

9. Glenn E. N. 2010 Presidential Address: Constructing Citizenship: Exclusion, Subordination, and Resistance // American Sociological Review, V, 76, # 1, February 2011,p.16

10.Kemerov V.E.(2011) Humanitarian and social: from opposition to synthesis //Chelovek, 2011, #1,pp.5-19 (in russian)

11. Kemerov V.E. Keys to the present – in Shifts of Methodology//Voprosy Filosofii, 2014, pp 3-13 (in russian)

12. Kemerov V E. Crisis, which is always with you. // Voprosy Filosofii, 2018, № 6,pp.21- 30, (in russian)

Vedmedev M.M.

*Doctor of Science in Philosophy, Associate Professor
Department of philosophy and social sciences,
Sumy State Pedagogical University*

THE TRANSFORMATION OF SCIENTIFIC ACTIVITIES IN THE CONDITIONS OF THE MARKET PARADIGM

Ведмедєв Михайло Михайлович

*доктор філософських наук, доцент
кафедри філософії та соціальних наук,
Сумський державний педагогічний університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ПАРАДИГМИ

Summary. The purpose of the work is to analyze and evaluate the socio-ethical, worldview and epistemological consequences of the commercialization of scientific activity in modern conditions. The author dwells on the works of P. Weingart, J.-F. Lyotard, D. Nelkin, J. Ravetz and other experts in this area of research. The implications of increasing the dependence of researchers on funding subjects are outlined. As a result, such negative phenomena for science and society as the concealment of methods and the production of incomplete ("under-received") knowledge arise. Separately, the article deals with the issue of the emergence and dissemination of so-called entrepreneurial science. One of the main and undoubted consequences of the progressive commercialization of research activities, according to the author, should be considered the process of destruction of science-relevant system of assessments and motivational attitudes.

Анотація. Метою роботи є аналіз й оцінка соціально-етичних, світоглядних та епістемологічних наслідків комерціалізації наукової діяльності в сучасних умовах. Автор спирається на роботи П. Вайнгарта, Ж.-Ф. Ліотара, Д. Нелкін, Дж. Раветца та інших фахівців в цій сфері досліджень. Описуються наслідки посилення залежності дослідників від суб'єктів фінансування. В результаті виникають такі негативні для науки і суспільства явища як приховування методів і виробництво неповного («недоотриманого») знання. Окремо в статті розглядається питання щодо зародження і поширення так званої антрепренерської науки. Одним з головних і безсумнівних наслідків прогресуючої комерціалізації дослідницької діяльності, на думку автора, слід вважати процес руйнації релевантних науці системи оцінок і мотиваційних настанов.

Key words: science, society, performativity, commercialization, commodity, expertise, entrepreneurial science.

Ключові слова: наука, суспільство, перформативність, комерціалізація, товар, експертиза, антрепренерська наука.

Постановка проблеми. Серед фахівців не піддається сумніву той факт, що відбувається докорінна зміна статусу науки в загальній соціально-економічній системі сучасного суспільства. Протягом тривалого часу наукова спільнота як суб'єкт виробництва знання вибудовувала свої відносини з іншими соціальними інститутами на умовах дотримання принципу автономії. Вважалося, що наука як інституційна система продукує істинне й об'єктивне знання, яке одночасно є спеціалізованим й езотеричним і внаслідок цього недоступним широким колам суспільства. Дана обставина мала своїм наслідком вимогу максимального обмеження впливу з боку зовнішнього соціального оточення на її функціонування. Зазначена вимога розглядалася як найважливіша умова реалізації наукою свого призначення – виробництва достовірного і корисного для життєдіяльності суспільства знання.

На зламі ХХ-ХХІ століть стан справ радикальним чином змінюється. Спостерігається набираючий обертів процес, коли дистанція між наукою й іншими соціальними інститутами поступається місцю їх тісному переплетенню. Процес дуже складний, вельми суперечливий.

В контексті цього фахівцями виокремлюється низка основоположних трендів. Відомий німецький філософ і соціолог П. Вайнгарт окреслює три тенденції. По-перше, наука відчуває дедалі зростаючий вплив політики. Йдеться, зокрема, про широке використання наукової експертизи в суспільних дебатах, що крім іншого сприяє утвердженню положення вчених всередині політичних груп. По-друге, наука інтенсивно комерціалізується. Наукове знання набуває ринкової цінності, перетворюючись на товар як і будь які інші продукти людської діяльності. По-третє, все тіснішою стає взаємодія наукової спільноти з мас-медіа, які все ширше використовуються ученими з метою пошуку суспільної підтримки їх досліджень [1, с. 706].

Кожен з окреслених напрямків має свої особливості і потребує окремого і докладного розгляду. В даній роботі ми зосереджуємо свою увагу на різних аспектах проблематики, пов'язаною з комерціалізацією наукової діяльності. Чимало дослідників, приймаючи до уваги факт панування ринкової парадигми в процесі розвитку суспільств,

вважають саме цей тренд визначальним в трансформації сучасної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження зазначеної проблематики сьогодні інтенсивно проводяться як закордонними, так і вітчизняними спеціалістами. У цьому зв'язку заслуговують на увагу роботи П. Вайнгарта, Дж. Займана, Ж.-Ф. Ліотара, А. Мазура, Д. Нелкін, Дж. Раветца, М. Малкея, О. Нікіфорова, Б. Пружиніна, В. Філатова, та багатьох інших фахівців.

Сформувалися понятійний і термінологічний апарат, визначилася провідна тематика. Набули громадянства такі звороти як «підприємницький університет», «академічний капіталізм», «продаж науки публіці» («selling their science to the public») [2], «продаване знання» («saleable knowledge») [3], «антрепренерська наука» («entrepreneurial science») [4] тощо.

Невирішені частини загальної проблеми. Поряд з тим, що цілий ряд аспектів проблематики знайшов у працях фахівців досить ґрунтовну розробку, спостерігається значна нерівномірність в дослідженні означеного предметного поля. Левова частина розробок належить фахівцям в царині економіки науки. Соціально-етичним, світоглядним, наукознавчим, епістемологічним питанням приділяється значно менше уваги. У той же час проблеми, що стосуються, скажімо, майбутнього фундаментальної науки у умовах панування ринкової парадигми або докорінної зміни світоглядно-мотиваційних засад діяльності учених, є не менш значущими ніж питання економічні.

Метою роботи, приймаючи до уваги викладене вище, є аналіз й оцінка деяких соціально-етичних, світоглядних та епістемологічних наслідків процесу комерціалізації дослідницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. В працях Ж.-Ф. Ліотара містяться роздуми щодо впливу на виробництво інтелектуального продукту таких чинників як *перформативність* (заздалегідь визначена затребуваність) і *меркантилізація*. (До речі, в російському виданні праці Ж.-Ф. Ліотара «The Postmodern Condition» вираз «перформативність» перекладається як «результативність», що не зовсім коректно).

Дослідник вважає, що знання та інформація зазнали глибоких та взаємопов'язаних змін. Насамперед, відзначає він, їх виробництво все частіше обмежується ситуаціями, коли заздалегідь відомо, що вони затребувані та ефективні, тобто перформативні. Мається на увазі, що інформацію збирають, аналізують і створюють знов лише тоді, коли це корисно. Такий підхід має в своїй основі ідею системності, коли спочатку встановлюється, про що потрібно дізнатися. Це поєднується з вимогами програмного підходу, де припускається, що інформація створюється тільки тоді, коли зрозуміло, як її практично використати.

В процесі таких трансформацій будь-яка інформація набуває рис комп'ютерної, а перформативні характеристики стають легко вимірюваними. Вона стає частиною системи, в якій відбувається оптимізація зв'язку «входу» і «виходу», іншими словами, її «ефективності» [3, с. 36]. Більш того, як і в інших системах, в цій виникає контур зворотного зв'язку: щоб підвищити ефективність системи, потрібна інформація, а як критерій ефективності передбачається відбір тієї інформації, яка підвищує цю ефективність.

До дії чинника перформативності додається і те, що інформація все частіше стає товаром. «Старий принцип, за яким отримання знання невіддільне від формування розуму і навіть від самої особистості, застаріває і буде виходити з ужитку. Таке ставлення постачальників і користувачів знання до самого знання прагне і буде прагнути перейняти форму відносини, яке виробники і споживачі товарів мають з цими останніми, тобто вартісну форму. Знання виробляється і буде вироблятися для того, щоб бути проданим, воно споживається і буде споживатися, щоб знайти вартість в новому продукті, і в обох цих випадках, щоб бути обміненим. Воно перестав бути самоціллю і втрачає свою «споживчу вартість» [3, с.18].

Діючи спільно, два названі чинники приводять до виникнення ситуації постсучасності, докорінно змінюючи при цьому усю будову природничо-наукового і соціально-гуманітарного знання. Перший чинник – прагнення до перформативності – викликає зниження статусу, а то і відмирання всіх видів знання, які виявляються незатребуваними і неефективними. Такі, скажімо, дисципліни як філософія або естетика не відповідають критерію перформативності, тоді як вивчення фінансів або менеджменту, навпаки, відповідають цьому критерію. Тому рівень знання в області філософії або естетики падає, а в галузі фінансів або менеджменту – росте, дослідження в тих сферах знань, які мають прагматичну спрямованість, виявляються більш затребуваними. У соціальних науках це, наприклад, дослідження в області трансферу технологій, вони роблять вплив на ринок, і тому на їх проведення легко отримати фінансування. Фахівці, інтереси яких відповідно до критерію перформативності можна розглядати як

екзотичні або далекі від практики, опиняються на узбіччі.

Усе зазначене веде до глибокої зміни мотивації у здобутті знання. Зазначені критерії можуть використовуватися не тільки по відношенню до інституціалізованих систем виробництва знання але і до освіти в цілому: мотивами отримання знання мають стати слова «як я можу підвищити свої можливості заробляти?», «як освіта вплине на мою конкурентоспроможність?». Школа більше не покликана готувати достойних громадян. З неї випускаються лише більш кваліфіковані люди, які працюють більш продуктивно. Освіта – лише шанс отримувати більшу заробітну плату [5, с. 6]. Тобто знання й освіта в даному випадку втрачають свою самоцінність, а сприймаються суто як ресурс, зокрема в справі отримання переваг на ринку праці.

Поступова втрата наукою автономного статусу, про що йшлося вище, втілюється в те, що рішення щодо великих дослідницьких проектів все частіше приймаються за межами системи академічної оцінки. Це позначається на внутрішній будові науки. Іншими словами, можна вести мову про внутрішній параметр структурної оптимальності системи, що, перш за все, стосується співвідношення *фундаментального* і *прикладного* знання.

Час від часу в філософських дебатах висловлюються серйозні побоювання з приводу долі фундаментальної науки в суспільстві, де панує економічна парадигма. У цьому зв'язку показовими є міркування, висловлені в статті А.Л. Нікіфорова [6]. Його основна ідея полягала в тому, що в сучасній науці фундаментальна складова все більше витісняється прикладними дослідженнями. За приблизними оцінками автора, більше ніж 90% досліджень, що здійснюються Російською академією наук, мають прикладний характер. Причини та емпіричні форми прояву цього феномену й аналізуються в зазначеній статті. Серед них указуються як зовнішні, так і внутрішні для науки фактори. Провідним зовнішнім фактором вважається усвідомлення прикладної цінності наукового знання, що неминуче зумовлює підпорядкування науки крупному капіталу і державі. Фінансування лабораторій та інститутів, що займаються фундаментальною наукою, сьогодні потребує величезних коштів. Унаслідок надання грантів, субсидій і інших коштів науковці розробки набули прикладну орієнтацію. Учений при цьому стає лише працівником, що виробляє знання-товар. Дослідження більш не спрямовуються допитливістю, а переважно прикладною цінністю. А.Л. Нікіфоров вважає, що навіть дослідження в галузі молекулярної генетики і космології мають свій стимул унаслідок зв'язку з генною інженерією і ракетною технікою.

Унаслідок того, що знання є основою технології, відбувається поступове витіснення діяльності, спрямованої на *відкриття*, *винахідництвом*.

Внутрішніми факторами, що спричиняють істотну трансформацію вченого як певного соціокультурного типу, є зростаючі обсяги і ступінь диференціації знання. Володіючи значною інформацією з якого-небудь вузького питання, сучасний науковець часто виявляється неосвіченим навіть у суміжних галузях, не кажучи про культуру в цілому. Класичний тип ученого замінюється, таким чином, типом фахівця. Стаття А. Л. Нікіфорова містить і спірні твердження. Так, зазначається, що все сказане стосується переважно природознавства, а суспільні науки значно меншою мірою зазнали впливу вказаних чинників. З цим не можна погодитися. Соціально-гуманітарні науки, що примикають до загальної культури (філософія, естетика, культурологія та ін.), в пострадянських країнах (і не тільки) постраждали не менше. «Реформи» в освіті відкидають їх на узбіччя системи суспільних цінностей. У той же самий час на прикладні дисципліни (іміджмейкерство, менеджмент тощо) існує значний попит.

Звісно, що не всі фахівці погоджуються з думками А.Л. Нікіфорова, вважаючи його точку зору значним перебільшенням. Проте висловленим аргументи і наведені спостереження не можна просто відкинути.

Навряд чи викликає сьогодні сумнів та обставина, що оптимальне співвідношення фундаментального і прикладного знання істотно порушується.

Наслідком посилення залежності дослідників від суб'єктів фінансування є те, що замовник, перетворюючись на власника інтелектуального продукту, визначає правила поведінки виконавця-ученого. В результаті виникають такі негативні для науки і суспільства явища як приховування методів і виробництво неповного («недоотриманого») знання.

Вимога з боку замовника приховувати результати наукових досліджень є цілком закономірним результатом ринкових відносин: усе, що забезпечує конкурентні переваги (знання не виняток) не підлягає розголошенню. Проте в сфері науки такий принцип є вкрай шкідливим, таким, що призводить до порушення наукових комунікацій і розпаду професійної спільноти.

Спеціалісти звернули також увагу на небезпеки, що виникають в ситуації «недоотриманого» знання. Б. Пружинін на одному з «круг столів» в редакції журналу «Вопросы философии» навів дані, які стосуються дослідження ракових клітин і розробки ліків проти хвороби. Було зазначено, що: «умова науковості будь-якого знання – відтворюваність. «У дослідженнях ракових клітин виникають ... ситуації, коли результат експерименту повторюється (в середньому) один раз на двадцять спроб відтворення ... З точки зору традиційної фундаментальної науки висновок може бути тільки один: вибачте, ви недопрацювали – ставте чистий експеримент і домагайтеся однозначно відтворюваних результатів. Але з точки зору basic

science вчений має справу з іншого роду ситуацією. Якщо на базі наявного знання може бути розроблено ліки, які допоможуть хоча б одному з двадцяти хворих, це цілком прийнятний ефект, він може бути опублікований як наукове досягнення і покладено в основу подальших власне прикладних досліджень для розробки таких ліків» [7].

Причиною такого стану справ є, як правило, те, що замовник прагне отримати результат з подальшим виходом на ринок ліків максимально швидко і за мінімальну ціну. Такі речі як побічні негативні наслідки дії препарату або безрезультатні заходи (які, так би мовити, заздалегідь «заплановані») його абсолютно не цікавлять. Звернімо увагу, це не отримана в ході наукових досліджень інформація, результати технологічного використання якої суспільство в даний час не може передбачити. Необхідні дані для безпечного та ефективного застосування ліків просто не прагнуть здобувати.

Ще одним наслідком стрімкого процесу комерціалізації дослідницької діяльності є широко розповсюджене сьогодні явище так званої антрепренерської науки (entrepreneurial science). Фахівці розцінюють наукове антрепренерство як недоброчесну навколонаукову діяльність, яка стимулюється прагненням здобуття матеріальної чи іншої вигоди. Дослідники-антрепренери готові братися за вирішення будь-яких дослідницьких завдань, звичай в короткі терміни. Нерідко результат роботи спотворюється з метою догодити замовникові. «Як результат подібних розробок замовникам зазвичай обіцяється солідна програма практичних дій. Реально ж такі «антрепренерські» групи, як правило, мають деякий маніфест й обмежений набір наукоподібних кліше, під які вони підганяють конкретну інформацію. Ці групи роблять багато шуму, але не ведуть наукових досліджень як таких; головне для них - вловити бажання замовників, обробити їх і повернути в освяченому авторитетом науки вигляді» [8, с. 96].

Крім того, що в річищі зазначеного виду діяльності виробляється халтурний інтелектуальний продукт, спільноти осіб, що нею займаються, зарекомендували себе як вельми агресивні соціальні актори. В цьому плані їхня активність спрямована на те, щоб скомпрометувати офіційну науку, витіснити її на узбіччя інтелектуального життя суспільства й осідлати основні (бізнес, держава, політика) джерела фінансування. З цією метою використовуються галасливий піар в ЗМІ, демагогія, грубе перекручування фактів і т. ін. На академічну і вузівську науку чіпляються ярлики на кшталт: «неефективна», «бюрократична», «витратна», «корумпована», «радянська», «така, що не відповідає сучасним вимогам» тощо. Як на зразок «справжньої науки» вказується на те, чим займаються самі антрепренери.

Важливою обставиною є те, що антрепренерські угруповання прагнуть певним чином інституціоналізувати свою активність. Крім

агресивної рекламної кампанії в ЗМІ спостерігається стрибкоподібне зростання всіляких «дослідницьких», «консультативних», «тренінгових» фондів, центрів, інститутів, служб – політичних, соціологічних, економічних, прогнозних. Все це потрібно, з одного боку, для соціально-політичної легітимізації своєї активності, а з іншого – для посилення позицій в боротьбі з офіційною наукою. Як влучно зауважив В.П. Філатова, «конкурувати поодиночці з представниками академічної науки їм непросто, проте це цілком можна робити, виступаючи з оцінками від імені центру або дослідницького фонду із солідною наукоподібною назвою» [8, с. 94].

Слід наголосити, що стосовно питання щодо проявів наукового антрепренерства іноді можуть виникнути не зовсім точні уявлення. Справа у тому, що згадана діяльність не зводиться до виконання певних дослідницьких проектів чи завдань – проведення замовних соціологічних опитувань, підготовки різного роду аналітичних доповідей чи записок та іншої подібної роботи. Це можуть бути просто виступи на численних дискусійних майданчиках, участь в дебатах, ток-шоу і т. ін. Зазначимо, що необхідною умовою наукового антрепренерства в такому випадку є неодмінне представлення антрепренера як «відомого і незалежного експерта» (галузь при цьому вказувати не обов'язково). Як проявить себе такий «фахівець» залежить від набутих ним маніпулятивних навичок і вмінь.

Існують деякі ознаки, що дозволяють розпізнати експерта-антрепренера. Він налаштований на обговорення будь-якої теми, демонструючи при цьому готовність дати відповідь на будь-яке питання, якщо воно, звичайно ж, не належить до категорії «небезпечних» (скажімо, політичні оцінки). Від відповіді на останні він просто ухиляється. Його мова насичена прикметними зворотами на кшталт: «я вважаю», «я припускаю, що має місце», «я не виключаю наступного варіанту розвитку подій» тощо. Все це є свідченням експертної халтури. Адже, публіці подаються не факти, не обґрунтовані оцінки розрахунки чи висновки, а припущення, плоди власної уяви, гадання. Єдиним аргументом на користь таких умовиводів може бути те, що озвучені вони «відомим експертом». Антрепренери використовують певну систему прийомів (зокрема, фабрикацію рейтингів інтелектуального впливу) з метою створити собі таке реноме.

Наукове антрепренерство являє собою не тільки негативне явище в навколо науковій сфері діяльності, а в ряді випадків становить серйозну загрозу для суспільства.

Висновки і перспективи.. Одним з важливих і безсумнівних наслідків прогресуючої комерціалізації дослідницької діяльності слід вважати процес руйнації релевантних науці системи оцінок і мотиваційних настанов.

Під впливом таких чинників як перформативність і товаризація (меркантилізація) відбувається глибинна трансформація як системи наукових дисциплін, так і співвідношення питомої ваги різних типів знання. З одного боку, ті галузі досліджень, що відповідають критерію перформативності отримують достатньо щедру фінансування і поштовх у своєму розвитку, а ті, які цьому не відповідають, поступово занепадають. З іншого боку, зазначені фактори призводять до порушення оптимального співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень.

Факт визначальної залежності наукової діяльності від суб'єкта фінансування (а, отже, і власника її результатів) призводить до підпорядкування розробників правилам, встановленим замовником. Будучи одним з гравців ринку, замовник часто вимагає тримати в таємниці методи отримання знання, що веде до такого негативного явища як порушення наукових комунікацій і розпаду професійної спільноти учених. До цього додається і типовий для економічної (але не для наукової) поведінки принцип «максимально швидкий результат за мінімальну ціну». В результаті вивчення низки аспекти певної проблеми, які потребують аналізу, не забезпечується відповідним фінансуванням. Виникає ситуація «недоотриманого знання», яке, втілюючись в продукції, часто призводить негативних, іноді дуже серйозних (зокрема, в медицині), наслідків.

Специфічним результатом комерціалізації інтелектуальної діяльності є зародження і значне поширення в умовах сьогодення антрепренерської науки. Її поява є, напевно, найяскравішою ілюстрацією того, у що має перетворитися наука, якщо іманентно властиві їй норми знецінюються і замінюються законами ринку. Свідомо сповідуючи суто гендлярські цінності («вигода понад усе»), у своїй діяльності носії наукового антрепренерства вдаються до запозичених з економічної сфери брутальних методів боротьби з офіційною наукою – агресивної реклами, піару, недобросовісної конкуренції тощо.

Подальші дослідницькі зусилля доцільно спрямувати на більш докладне вивчення проявів згаданих тенденцій в окремих сферах наукової діяльності.

Список літератури.

1. Weingart P. The moment of truth for science: The consequences of the 'knowledge society' for society and science [Electronic resource] / P. Weingart. – Access mode: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1084252/>
2. Nelkin D. Selling Science: How the Press Covers Science and Technology: / D. Nelkin. – New York: W.H. Freeman and Co., 1987. – 213 p.
3. Lyotard J.-F. The Postmodern Condition: A Report on Knowledge / J.-F. Lyotard. – Manchester: Manchester University Press, 1984. – 110 p.

4. Ravetz J. Scientific knowledge and its social problems / J. Ravetz. – Oxford: Oxford University Press, 1971. – 449 p.

5. Lyotard J.-F. Political Writings / J.-F. Lyotard. – London: UCL Press, 1993. – 353 p.

6. Никифоров А.Л. Фундаментальная наука умирает? / А.Л. Никифоров // Вопросы философии. – 2008. – № 5 – С. 58 – 61.

7. Наука. Технологии. Человек. Материалы «Круглого стола» // Вопросы философии, 2015.– № 9.– С. 5-40.

8. Филатов В.П. Учёные «на виду»: новое явление в российском обществе / В.П. Филатов // Общественные науки и современность. – 1993. – № 4. – С. 89-96.

Самедова М.

*Преподаватель Иностранных Языков
в Азербайджанском Государственном
Педагогическом Университете
Аспирант Университета Одлар Юрду*

ЭВОЛЮЦИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ ДРЕВНЕТЮРКСКИХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ В СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ГНЕЗДАХ

Samadova M.

*Foreign Languages Teacher at
Azerbaijan State Pedagogical University
PhD Odlar Yurdu University*

EVOLUTIONARY PROBLEMS OF SEMANTICS OF ANCIENT TURKISH ADJECTIVES IN WORD FORMATION ROOTS

Аннотация. Словообразование представляет собой особую систему тюркских языков. Специфика этой системы определяется ее связями с лексикой и морфологией тюркских языков. Система словообразовательных гнезд тюркских языках - сложная иерархическая система, в которой обнаруживаются противопоставления единиц разной структур и разной степени сложности.

Подобно тому, как словоформы склонения и спряжения образуют словообразовательные гнезда, совокупность производных от одного и того же слова образует его словообразовательную парадигму.

Понятие словообразовательное гнездо молодое в теории словообразования тюркских языков. Подобно морфологическим парадигмам словообразовательные гнезда имеют постоянный член (производящая база) и переменные члены (деривационные аффиксы).

Annotation. Word formation is the main system of the Turkish languages. The specification of this system is determined by its relations with the Turkish languages lexis and morphology. Word formation system roots of Turkish languages is the complex hierarchical system, in which the contrasting units of different structures and various multiplicity levels are found. Nouns, descriptive forms of verbs, different types of compound words, lexical units that was formed from the root but has different grammatical meaning are considered the word roots.

The word formation root is the new concept in the word formation theory of Turkish languages. Like the morphological paradigms, the word-building root has the permanent (main part) member and inflective (derivative affixes) members.

Ключевые слова: словообразовательное гнездо, словообразовательная парадигма, словоформы склонения и спряжения, единица системы словообразования, производное слово, однокоренные слова, производящая основа, семантическая группа, деривационное значение, средства выражения.

Key words: word formation roots, word formation paradigm, noun declensions and verb conjugations forms, word formation system, compound words, same root words, semantic group, derivation meaning, mean of expressions.

Язык как средство общения постоянно развивается и совершенствуется. Реальным условием существования и развития языковых единиц является их тесное взаимодействие. На лексическом уровне такое взаимодействие способствует уточнению и перераспределению значению слов, а также параллельному изменению их структуры.

Словообразовательные гнезда представляют собой особую систему тюркских языков. Система словообразовательных гнезд тюркских языков - сложная иерархическая организация, в которой

обнаруживается противопоставление единиц разной структур и разной степени сложности (1, 45 - 47), (8, 64 - 67).

Основной единицей системы словообразовательных гнезд тюркских языков является производное слово, ибо оно представляет собой тот конечный результат, ради которого и происходит акт словообразования. Между единицами словообразовательных гнезд существует отношения не только последовательной производности, но и отношения совместной производности (11, 97 - 99).